

20.12.2022

Dnro 20539/03.04.04.04.16/2021

Asia

Valitus yleiskaavasta

Muutoksenhakijat

Reijo Jokela ja valituskirjelmästä ilmenevät 57 asiakumppania

Päätös, josta valitetaan

Isojoen kunnanvaltuusto 29.3.2021 § 1

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt Isojoen kunnan Rajamäenkylän tuulivoimapuiston osayleiskaavan.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Reijo Jokela asiakumppaneineen on vaatinut, että kunnanvaltuuston päätös kumotaan.

Tuulimyllyjen sijoittaminen yksityisteiden varteen on tehty tiekuntia kuulematta. Tieosakkaat ovat tehneet muistutuksen kaavasta, jossa on vaadittu, että etäisyys tiestä tulee olla Väyläviraston ohjeen mukainen. Yksityisteiden tieosakkaita edustavan Suomen Tieyhdistyksen mukaan yksityisteillä tuulimyllyjen etäisyyttä määriteltäessä tulee noudattaa Väyläviraston ohjetta. Ohjeen mukaan minimietäisyys tiestä tulee olla tuulivoimalan kokonaiskorkeus lisättynä tien suoja-alueella. Tuulimyllyjä on kaavoitettu tätä minimietäisyyttä lähemmäksi. Väylävirasto on perustellut ohjettaan muun muassa liikenneturvallisuudella. Kunnanvaltuusto on kaavanlaatijan lausunnon mukaan kaavaa hyväksyessään hylännyt muistutuksen todeten, ettei Väyläviraston ohje koske yksityisteitä.

Suunnitellun tuulivoimapuiston sisällä on paljon alueen läpi kulkevia yksityisteitä, joita käytetään metsätalouden lisäksi moniin muihinkin tieosakkaiden luvittamiin kuljetuksiin sekä jokamiehenoikeudella tapahtuvaan liikkumiseen. Tiet ovat myös yhdysteinä kylistä kyliin tapahtuvalle liikenteelle. Yksityistielain mukaan yksityisen tien kunnossapidosta ja turvallisesta käytöstä päättävät ja vastaavat tieosakkaat. Myllyjen rakentaminen, käyttö, huolto, korjaus ja purkaminen voivat edellyttää kaavanlaatijan mukaan muun muassa teiden käytön rajoittamista, kaapeleiden

sijoittamista liikennealueille ja teiden rakenteiden parantamista. Yksityistielain mukaan luvan tällaiselle toiminnalle voi antaa vain tiekunta eli tieosakkaat. Kunta ei voi päättää tiekunnalle kuuluvista asioista. Teiden käyttöä tiekuntaa kuulematta voi rajoittaa vain viranomaisen onnettomuus tai vastaavissa tilanteissa.

Kaavan laatimisen tavoitteena on ollut oikeusvaikutteinen tuulivoimaosayleiskaava, joka mahdollistaa tuulivoimalaitosten, sähköaseman sekä niihin liittyvän sähkö- ja tielinjausten rakentamisen kaava-alueelle ja että osayleiskaava laaditaan siten, että rakennusluvut tuulivoimaloille voidaan myöntää suoraan osayleiskaavan perusteella. Tästä johtuen tuulimyllyjen osayleiskaavan mukaisia paikkoja ei voi muuttaa koko kaavaa muuttamatta. Kaavaselostuksen mukaan hankkeen suunnittelun edetessä olemassa olevien teiden käytöstä tullaan sopimaan tiekuntien kanssa. Yksityisteiden käytöstä ei ole sovittu tieosakkaiden kanssa. Sopiminen tulee tehdä ennen kaavan lopullista hyväksymistä. On todennäköistä, että tiekunnat tulevat vaatimaan yksityistielaisissa heille osoitettujen oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa perusteella kaavaan muutoksia, joiden johdosta tuulivoimaloiden paikkoja joudutaan muuttamaan niin paljon, että koko kaava joudutaan laatimaan uudelleen.

Tuulivoimaloille tulee määritellä turvaetäisyys, jonka sisäpuolella voidaan joutua rajoittamaan oleskelua, liikkumista ja työskentelyä. Turvaetäisyys tulee esittää niin laajana, ettei missään tilanteessa myllyjen elinkaaren aikana, rakentaminen, käyttö, huolto, korjaus, purkaminen, onnettomuus ja jäänheitto, aiheuta vaaraa kolmansille osapuolille turvaetäisyyden ulkopuolella. Samoin tulee laatia ehdot/säännöt toimimisesta turva-alueen sisäpuolella. Turvaetäisyyttä ja turva-alueen sisäpuolella liikkumista koskevia ehtoja/sääntöjä tarvitsevat muun muassa alueen palveluntarjoajat turvallisuusasiakirjojensa laatimiseen tai päivittämiseen. Näitä ehtoja/sääntöjä tarvitsevat myös tuulivoimaloiden läheisyydessä toimintaansa harjoittavat yritykset. Turvaetäisyys tulee määritellä ennen kaavoitusta ja hankkia suostumukset maanomistajilta, joilla ei ole vuokrasopimusta tuulivoimayhtiön kanssa ja joiden alueelle turvaetäisyys ulottuu. Suostumus tarvitaan, koska turvaetäisyys tulee rajoittamaan maanomistajan oikeutta käyttää kiinteistöään haluamallaan tavalla. Sopiminen voi johtaa kaavan muuttamiseen, jolloin koko kaava joudutaan laatimaan uudelleen. Kaavamuistutusten yhteydessä on esitetty kaavaehtoihin merkintää, että rakennusluvan ehtona on kiinteistönomistajien suostumuksen hankkiminen tuulivoimalan kokonaiskorkeuden etäisyydellä tuulivoima-alueen lähimmästä rajasta. Esityksellä on tarkoitettu turvaetäisyyden määrittämistä. Kunnanvaltuusto on kaavanlaatijan lausunnon perusteella kaavaa hyväksyessään hylännyt muistutuksen siitä, ettei tällaiseen rakennusluvan myöntämisen ehtoon ole perusteita ja että tämä rajoittaisi maanomistajan oikeutta käyttää kiinteistöään haluamallaan tavalla.

Maankäyttöoikeuksien ja -vuokrasopimusten vaikutukset maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi olisi kaavan hyväksymisen yhteydessä tullut arvioida. Maanvuokrasopimukset on laadittu pääasiassa vuosien 2013 ja 2014 aikana. Tällöin 35 vuoden mittaisten maanvuokrasopimusten hyväksymistä on esitetty kaikille alueen maanomistajille lähettämällä yksilöity maanvuokraussopimus allekirjoitettavaksi. Osa maanomistajista ei kuitenkaan hyväksynyt sopimusta ja jätti sopimuksen allekirjoittamatta. Samaan aikaan hankkeesta aloitettiin YVA-menettely, jossa vaihtoehtoja arvioitiin enintään 230 metriä korkeilla voimaloilla. Hankkeen suunnittelu keskeytettiin kuitenkin YVA-menettelyn jälkeen. Vuonna 2018 hankkeen suunnittelu aloitettiin uudelleen. Hankkeesta aloitettiin uusi YVA-menettely ELY-keskuksen vaatimuksesta, koska ELY-keskus totesi, että voimaloiden kokonaiskorkeuden muutos 230 metristä 300 metriin edellyttää uuden YVA-menettelyn. Osa maanvuokrasopimuksen allekirjoittaneista maanomistajista esittivät, että maanvuokrasopimukset tulee purkaa ja laatia uudelleen. Perusteena oli muun muassa voimaloiden kokonaiskorkeuden nosto. Hanketoimija ei suostunut sopimusten purkamiseen vedoten siihen, ettei maanvuokrasopimuksessa ole mainintaa rakennettavien voimaloiden kokonaiskorkeudesta. Myöhemmin hanketoimija kuitenkin lähetti jatkosopimuksen allekirjoitettavaksi aikaisemmin sopimuksen tehneille maanomistajille. Jatkosopimuksessa vuokra-aikaa pidennettiin 50 vuoteen vuoden 2069 loppuun asti. Samalla muutettiin sopimuksen sisältöä. Huomattava osa maanomistajista ei kuitenkaan allekirjoittanut jatkosopimusta, joten heillä on voimassa alkuperäinen 35 vuoden pituinen maanvuokraussopimus. Maanomistajille, jotka eivät olleet allekirjoittaneet aikaisempaa sopimusta ei muutettua maanvuokraussopimusta lähetetty.

Maanomistajalla on laillinen oikeus olla hyväksymättä hanketoimijan esittämän maanvuokraussopimuksen ehtoja. Maanvuokrasopimuksen hyväksymättä jättäminen ei kuitenkaan voi oikeuttaa hanketoimijaa käyttämään hyödykseen maanomistajalle kuuluvaa etuutta korvauksetta. Hanketoimijan käyttöoikeus tuulivoima alueeseen olisi pitänyt selvittää kaavaa valmisteltaessa ja asettaa kaavaehdoksi, että rakennusluvan ehtona on ”Tuulivoima alueen käytöstä sopiminen maanomistajien kanssa”. Kunnanvaltuusto on kaavan hyväksyessään antanut hanketoimijalle itsevaltaisen mahdollisuuden kohdella maanomistajia eriarvoisesti ja itselleen edullisimmalla tavalla, antaessaan mahdollisuuden rakennusluvan hakemiseen ilman tuulivoima alueen käytöstä tehtyä sopimusta. Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n mukaan, yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Kaavoituksen eri vaiheissa on useissa lausunnoissa ja muistutuksissa koettu ennen kaavan hyväksymistä tehdyt maa- ja kallioperää sekä pohjavettä koskevat selvitykset riittämättömiksi. Kaava-alueen ympäristö on hydrogeologisesti poikkeuksellinen. Pohjavesi on ympäristössä voimakkaasti artesinen. Suomessa ei ole koskaan tavattu yhtä suuria pohjaveden painekorkeuksia. Ympäristön suurin mitattu painekorkeus on yli 20 metriä maanpinnan yläpuolelle. Artesista pohjavettä esiintyy kylläkin useissa kohteissa Suomessa. Harvinaisia ovat kuitenkin yli kolmen metrin painekorkeudet. Useimmissa kohteissa nousukorkeus on 0–3 metriä.

Varmaa tutkittua tietoa siitä, mistä ympäristön pohjavesien arteesisuus johtuu, ei ole. Todennäköisintä on, että ympäristön maanalaiset pohjavesiesiintymät ovat yhteydessä Lauhanvuoren kansallispuistoon, joka on yli 100 metriä ylempänä tuulimyllyjen kaava-alueella. Kansallispuiston suuren sadannan vuoksi siellä muodostuu paljon pohjavesiä, jotka maanalaisia ja hyvin vettäläpäiseviä kerroksia myöten virtaavat ympäristöön hyvinkin laajalle alueelle. Mahdollista on, että myös Kurikan Kuusistonloukolla tavattu maanalainen syväpohjavesiesiintymä olisi yhteydessä Lauhanvuoren alueeseen. Oleellista on selvittää ulottuvatko ympäristön maanalaiset pohjavesikerrokset hankealueelle ja miten ne tulee ottaa huomioon tuulivoimapuiston kaavoituksessa ja tuulimyllyjen perustamistavan suunnittelussa. Tiedoilla on oleellinen vaikutus muun muassa tuulivoimaloiden paikkojen sijoitteluun, seuranta- sekä pohjatutkimusohjelman tavoitteiden määrittelyyn sekä voimaloiden rakentamisjärjestykseen. Geohydrologisessa tutkimuksessa kaava-alueelle on tehty enintään kuuden metrin syvyisiä tutkimuspisteitä (10 kappaletta), joihin on asennettu pohjavesiputki ja otettu maanäytteitä. Tämä tutkimusmäärä ei voi näin laajasta alueesta antaa oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laatimiseen maapohjasta ja pohjavedestä riittävää tietoa. Tutkimuspisteiden määrä on liian vähäinen eikä tutkimussyvyys ole riittävä, kun kaava-alueen pinta-ala on 80 km² ja maakerrosten paksuus voi olla jopa 100 metriä. Kun osayleiskaavassa määrätään yksittäisten tuulivoimaloiden sijainti, niin silloin näiden alueiden rakentamiskelpoisuus ja ympäristövaikutukset tulisi olla selvillä. Kaava-alueen ympäristöön liittyy poikkeuksellisia piirteitä, jotka tulee ottaa huomioon pohjatutkimuksissa ja perustamistaparatkaisuissa. Suunniteltujen 300 metrin korkeiden voimaloiden perustusten pohjapaineet ovat suuria ja sisältävät dynaamista kuormitusta. Päätöstä arvioidessa tulee ottaa huomioon myös ympäristöministeriön pohjarakenteista antaman asetuksen (465/2014) 5 §. Mikäli hanketoimija joutuisi rakentamisen tai käytön aikana yllättävien maaperä- ja pohjavesiolosuhteiden vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin ja ajautuisi vararikkoon, niin taloudelliset seuraamukset maanvuokraussopimuksen tehneille maanomistajille ovat vakavia. Myös kaavapäätöksestä vastuullisille taloudelliset seuraamukset voisivat olla vakavia.

Tehty geohydrologinen tutkimus ei ole ympäristönsuojelulain 6 §:n mukainen. Lainkohdan mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista. Mainittu tutkimus ei myöskään ole ympäristöministeriön julkaisemien Suomen rakentamismääräyskokoelman pohjarakenteita koskevien suositusten mukainen. Tutkimus ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n vaatimusta. Kaava ei ohjaa lain edellyttämällä tavalla rakentamista ja suunnitellun tuulivoimarakentamisen sopeutumista ympäristöön ei ole tarkoituksenmukaisesti selvitetty.

Hanketoimija on esittänyt seuraavan sisältöisen pohjavesien seurantaohjelman: ”Hankealueelle on asennettu toukokuussa 2020 kymmenen (10) pohjavesiputkea. Niillä jatketaan pohjaveden korkeuden seurantaa.

Kaikkien voimaloiden alueilla tehdään perustussuunnitteluun liittyen geotekniset tutkimukset, joissa selvitetään myös pohjaveden pinnan taso/mahdollinen paineellisuus. Jokaiselle voimalapaikalle asennetaan pohjavesiputki vesipintojen havainnointia varten. Nämä putket otetaan seurantaan sitä mukaa kun hanke edistyy. Pohjaveden korkeutta seurataan kolme kertaa vuodessa siten, että siinä tulevat huomioiduksi alueen luontaiset vesipinnan vaihtelut. Tarkkailuajankohdat ovat huhti-, elo- ja marraskuu. Pohjaveden laatua ei ole tarvetta seurata. Hankealueella ei ole pohjavesialueita tai kaivoja. Hankkeesta ei arvioida aiheutuvan vaikutuksia hankealueen ulkopuolella sijaitseville pohjavesialueille eikä talousvesikaivoille, joten niiden ottaminen mukaan seurantaan ei ole tarpeen. Tarkkailutuloksista laaditaan yhteenveto vuosittain helmikuun loppuun mennessä”.

Seurantaohjelman toteuttaminen antanee oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laatimiseen tarvittavat tiedot vaikutusten arvioimiseen, kun pohjavesiputket asennetaan SFS-EN ISO 22475-1 standardin mukaisesti jokaiselle voimalapaikalle ja pohjaveden korkeuksia seurataan kaksi vuotta ennen kaavan hyväksymistä.

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän ympäristöpalvelut on lausunut, että hankkeelle voidaan edellyttää koko hankkeen kattavaa ympäristölupaa. Ympäristöluvan tarve olisi tullut selvittää ennen kaavan hyväksymistä, koska myllykohtaisia rakennuslupia ei voi myöntää ennen kuin hankekohtaisen ympäristöluvan tarve on selvitetty. Toisaalta koko hankkeen kattavan ympäristöluvan tarve voidaan ratkaista vasta, kun käytettävissä ovat luotettavat pohjavesiselvitykset.

Asukkaiden ja kaava-alueen maanomistajien esitys tuulivoimaloiden enimmäiskorkeuden alentamiseksi olisi tullut ottaa huomioon. Kaavassa esitetty enimmäiskorkeus poikkeaa lähialueen muiden voimaloiden korkeudesta 50–100 metriä. Kun ottaa huomioon, että voimalat sijoittuvat lähimmiksi, alle seitsemän kilometrin etäisyydelle, Lauhanvuoren kansallispuistoa ja kaava-alueen maasto kohoaa kymmeniä metrejä muiden voimaloiden maastoa ylemmäksi, on voimaloiden korkeudella voimakkaat maisemalliset vaikutukset itse kansallispuistoon sekä kaava-alueen alapuolilla sijaitseviin kyliin. Voimaloiden korkeus ylittäisi parhaimmillaan 200 metrillä Lauhanvuoren kansallispuiston laen. Suurimmillaan korkeusero olisi kansallispuistoa lähimpänä sijaitsevien voimaloiden osalta. Lauhanvuoren kansallispuisto on Etelä-Pohjanmaan korkein paikka. Sillä on alueen matkailun kannalta keskeinen merkitys. Sen laella olevasta näkötorjasta käydään ihailemassa ympäristön maisemia.

Voimaloiden maisemavaikutuksia on käsitelty pääasiassa vain esittämällä havainnekuvia ja näkymäaluekarttoja. Vaikutuksia alueen matkailuun ja Lauhanvuoren kansallispuiston matkailuarvoon ei ole arvioitu. Tuulivoimalat kuuluvat suotuisissa sääolosuhteissa yli kymmenen kilometrin etäisyydelle. Voimalahankkeet sijoittuvat yleensä hiljaisille alueille, joten niiden äänimaisema muuttuu herkästi. Erityisesti voimaloiden siipien jäätyminen ja kuulakkaat pakkassäät saavat voimalat kuulumaan häiritsevänä asuntojen sisällä useimpien kilometrien etäisyydellä.

Lähialueelle toteutettujen voimaloiden asukkaat ovat kokeneet häiritseviä meluvaikutuksia jopa seitsemän kilometrin etäisyydeltä. Kun vierekkäisten hankkeiden voimaloiden korkeuserot ovat poikkeavia, olisi tullut arvioida myös korkeuseroista aiheutuvia melun yhteisvaikutuksia. Enimmäiskorkeuden alentamista on esitetty, häittavaikutusten lieventämiseksi, useissa kaavasta tehdyissä muistutuksissa. Niissä on esitetty muun muassa, että enimmäiskorkeus ei saisi ylittää 250 metriä. Isojoen valtuuston olisi pitänyt ottaa huomioon lähiasukkaiden ja kaava-alueen maanomistajien yhteinen tahto ja näin edistää hankkeen sujuvaa etenemistä, alentamalla osayleiskaavaan merkityn 300 metrin tuulivoimaloiden enimmäiskorkeutta ääni-, välke- ja maisemavaikutusten vähentämiseksi minimiin. Myöskään kaavanlaatijan lausunnossa ei ole alentamista vastustettu.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Muutoksenhakijat ovat hallinto-oikeuden pyynnöstä esittäneet täydennystä valitukseensa.

Isojoen kunnanhallitus on valituksen johdosta antamassaan kunnan lausunnossa esittänyt muun ohella, että valitus hylätään.

Muutoksenhakijat ovat täydentäneet valitustaan ja antaneet vastineen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Sovelletut oikeusohjeet

Kuntalain 135 §:n 2 momentin mukaan valituksen saa tehdä sillä perusteella, että: 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai 3) päätös on muuten lainvastainen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kunnan on huolehdittava alueiden käytön suunnittelusta, rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta alueellaan sekä maapolitiikan harjoittamisesta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 35 §:n 1 momentin mukaan yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Yleiskaava voidaan laatia myös maankäytön ja rakentamisen ohjaamiseksi määrättyllä alueella.

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n 1 momentin mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 1 momentin mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Pykälän 2 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset: 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön, 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon, 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin, 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen, 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön, sekä 6) elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon: 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys, 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö, 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus, 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla, 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön, 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset, 7) ympäristöhaittojen vähentäminen, 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen sekä 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettut seikat on selvittävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät. Pykälän 4 momentin mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n mukaan laadittaessa 77 a §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa, on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, huolehdittava siitä, että: 1) yleiskaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä kyseisellä alueella, 2) suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maisemaan ja ympäristöön, sekä 3) tuulivoimalan tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 41 §:n 1 momentin mukaan yleiskaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan yleiskaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa taikka muutoin käytettäessä (*yleiskaavamääräykset*). Yleiskaavamääräykset voivat muun ohessa koskea maankäytön ja rakentamisen erityistä ohjausta tietyllä alueella sekä haitallisten ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista.

Asiassa saatu selvitys

Rajamäenkylän tuulivoimapuiston alue sijaitsee Isojoen ja Karijoen kuntien rajalla noin kahdeksan kilometriä Isojoen keskustajamasta pohjoiseen. Tuulivoimapuiston pinta-ala on kokonaisuudessaan noin 79 km², josta noin 60 km² on Isojoen kunnan puolella ja noin 19 km² Karijoen kunnan puolella. Alue on pääosin metsätalouskäytössä ja rakentamatonta. Tuulivoimahanke koostuu kokonaisuudessaan yhteensä 54 tuulivoimalasta perustuksineen ja niitä yhdistävistä maakaapeleista ja huoltoteistä, sähköasemasta ja sähköverkon liittymistä varten tarvittavasta noin 26 kilometrin pituisesta 400 kV:n ilmajohdosta. Hankkeen vaatimat osayleiskaavat on laadittu erillisinä Isojoen ja Karijoen kunnissa. Valituksen kohteena olevan Isojoen kunnanvaltuuston hyväksymän osayleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa 42 tuulivoimalan, sähköaseman sekä niihin liittyvän sähkö- ja tielinjausten rakentamisen Isojoen kunnassa sijaitsevalle kaava-alueelle. Kaavaselostuksessa on lisäksi mainittu muun muassa, että tavoitteena on ympäristön kannalta kestävän tuulivoimapuiston rakentaminen, jolla vastataan osaltaan valtion asettamiin ilmastopoliittisiin tavoitteisiin tuottamalla tuulivoimalla uusiutuvaa energiaa.

Kaavaprosessiin sisältyvät kuulemiset on toteutettu erikseen molemmissa kunnissa. Kaavan ehdotusaineisto on ollut nähtävillä 29.10.2020–30.11.2020, jolloin osallisilla on ollut mahdollisuus esittää lausuntoja ja muistutuksia. Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan muistutuksia kaavaehdotuksesta ovat antaneet muun muassa metsäteiden tieosakkaat ja yhden metsätien tiehoitokunta.

Isojen kunnanvaltuuston hyväksymässä yleiskaavassa suunnittelualue on osoitettu pääosin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M), jolla sallitaan maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. M-alueelle on muun muassa osoitettu yhteensä 41 tuulivoimaloiden aluetta (tv), joille on mahdollista sijoittaa tuulivoimaloita. Kaavamerkintään liittyvän määräyksen mukaan luku tv-merkinnän yhteydessä osoittaa, kuinka monta voimalaa alueelle saa sijoittaa.

Samassa yhteydessä on lisäksi määrätty, että tuulivoimaloiden roottorin pyörimisalueen on sijoitettava kokonaan alueen sisäpuolella ja yksittäisen voimalan enimmäiskorkeus maanpinnasta saa olla enintään 300 metriä. Kaavassa on osoitettu yhteensä 42 tuulivoimalan ohjeellinen sijainti. Kaavassa on lisäksi osoitettu muun muassa ohjeellisia kunnostettavia tielinjauksia, ohjeellisia uusia tielinjauksia, ohjeellinen ulkoilureitti, ohjeellisia uusia sähkölinjoja ja uusia maakaapeleita sekä ohjeellinen sähköasema, jonka alueelle saa rakentaa sähköaseman ja tuulivoimapuiston toimintaa tukevia toimisto-, huolto- ja varastorakennuksia. Kaava-alueen pohjoisimman osan sekä kaakkoisimman osan läpi on osoitettu yhdytie.

Kaavan sisältämien tuulivoimaloiden rakentamista koskevien yleisten kaavamääräysten mukaan osayleiskaavaa voidaan käyttää kaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena tuulivoimaloiden alueilla (tv-alue). Kaavamääräyksistä käy lisäksi ilmi muun muassa, että alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa on otettava huomioon valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015). Voimalat tulee varustaa tarvittaessa tekniikalla, jolla väkettä voidaan rajoittaa. Tuulivoimaloiden, tuulivoimaloiden huolto- ja rakentamisteiden sekä nykyisten perusparannettavien teiden ja sähkönsiirtolinjojen sijoittamisessa on otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja muinaisjäännökset.

Kaavaselostuksen mukaan kaava-aluetta on nykytilan ja vaikutusten arvioinnin osalta käsitelty yhtenäisenä, koska Isojoen ja Karijoen kaava-alueet rajautuvat toisiinsa ja merkityksellisimmät vaikutukset koostuvat molempien alueiden yhteisvaikutuksista. Osayleiskaavoituksessa on lisäksi hyödynnetty ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä tehtyjä selvityksiä ja ympäristövaikutusten arviointeja, joita on täydennetty ja päivitetty kaavoituksen yhteydessä.

Kaavaselostuksen liitteinä on muun muassa seuraavat selvitykset: havainnekuvat (9/2020), Rajamäenkylän tuulivoimapuiston lähde- ja kasvillisuusselvitys (6/2020), Rajamäenkylän hydrogeologinen selvitys (9/2020).

Edellä mainitun lähde- ja kasvillisuusselvityksen tulosten ja päätelmien mukaan tuulivoimapuiston alueelta tarkastettujen selvityksestä tarkemmin ilmenevien 55 voimalayksilön, kahden sähköaseman, kahden voimajohtoreitin ja uusien tielinjausten alueilta ei löydetty lainkaan pohjavesivaikutukseen viittaavia sammalindikaattoreita, eikä havaittu lähteisiä elinympäristöjä.

Edellä mainitun hydrogeologisen selvityksen mukaan selvityksillä haluttiin tietoa maaperän laadusta, pohjaveden korkeudesta ja sen mahdollisesta paineellisuudesta suunniteltujen voimaloiden alueilla. Tutkimusten perusteella on arvioitu hankkeen pohjavesivaikutuksia ja rakentamisedellytyksiä ottaen huomioon YVA-hankkeen aikana annetut lausunnot. Tutkimuksia on tehty kymmenen suunnitellun voimalan alueella. Voimala-alueet on selvityksen mukaan valittu siten, että ne edustaisivat koko hankealuetta.

Selvityksessä on edelleen todettu, että hankkeen myöhemmässä vaiheessa selvitetään tarkemmin jokaisen voimalapaikan pohjaolosuhteet rakentamista varten, myös tutkittujen voimalapaikkojen alueet. Kairaukset on ulotettu enimmillään kuuden metrin syvyydelle maanpinnasta. Voimaloiden perustukset kaivetaan yleensä noin 2–3 metrin syvyyteen ja perustus saa tulla enimmillään noin metrin syvyydelle pohjavedenpinnan alle nostevaikutuksen takia. Tutkimuksia ei siten ollut tarpeen ulottaa tarpeettoman syväälle. Kaikkiin kairauspisteisiin asennettiin pohjavesiputki pohjaveden pinnan havainnointia varten. Vesipinnat mitattiin kunkin putken asennuksen jälkeen ja uudelleen kaikista putkista 20.5.2020 sekä 4.9.2020.

Hydrogeologisen selvityksen johtopäätösosiossa on todettu muun muassa, että tuulivoimaloiden todennäköinen perustamistapa kohdealueella on maanvarainen perustus. Maanvaraan perustettaessa raudoitettu betonilaatta upotetaan kaivamalla tiettyyn syvyyteen tai tehdään maanpinnan tasolle pohjaolosuhteista riippuen. Laatan paksuus on reunoilta noin 1–2 metriä ja keskikohdasta noin 3–3,5 metriä. Tarvittava perustuslaatan koko ja halkaisija riippuvat suuresti voimalasta ja pohjaolosuhteista. Nykyään käytettävillä voimalavaihtoehtojilla halkaisija on tyypillisesti noin 20–30 metriä. Maanvarainen perustus edellyttää maaperältä riittävää kantavuutta. Olemassa olevan tiedon mukaan alueen maaperä on pääosin moreenia, pintakerroksena on myös turvetta ja myös vähäisessä määrin lajittuneita aineksia. Perustamisen yhteydessä tehdään massanvaihdot tarvittavilta osin. Alueen maaperä ei tämänhetkisen tiedon perusteella rajoita hankkeen toteuttamista. Kalliopinta on alueella pääosin syvällä eikä vaikutuksia siihen ole. Alue ei ole potentiaalista sulfaattimaiden aluetta, koska hankealue sijoittuu happamien sulfaattimaiden potentiaaliseen esiintymisalueeseen nähden sen yläpuolelle.

Edelleen mainitun selvityksen mukaan voimalaitosten kaapelikaivanto on noin metrin syvyinen. Arvion mukaan hankkeen vaikutukset pohjaveden korkeusasemaan ja pohjaveden laatuun ovat vähäisiä tai niitä ei ole. Jos vaikutuksia on, ovat ne vähäisiä ja rajoittuvat voimalapaikan alueelle. Paineellinen pohjavesi voi kuitenkin vaikuttaa perustustypin valintaan. Kyseessä olevan selvityksen mukaan paineellista pohjavettä on havaittu kahdessa pisteessä. Hankealueen kaakkoisosaan sijoittuvassa pisteessä 1572 paineellisuus oli kevään mittauskierroksella suurempaa kuin syyskuun kierroksella. Hankealueen luoteisosan pisteessä 1371 kevään kierroksella pohjavesipinta ei ollut ehtinyt tasaantua luonnolliselle tasolle ennen mittausta, jolloin paineellisuutta ei todettu (putken asennus edellisenä päivänä). Pohjaveden paineellisuus oli molemmissa putkissa vähäistä eikä niissä ollut ylivuotoa. Vesipinnat olivat mittausajankohtina myös keskimääräistä korkeammalla tasolla, joten pohjaveden paineellisuus oli myös edellä mainituissa pisteissäkin keskimääräistä suurempaa. Pohjaveden muodostumisalueen vesipinnan taso vaikuttaa paineellisen pohjaveden painetasoon. Sadannan vaihtelu näkyy suoraan pohjavesimuodostuman pinnan vaihteluna.

Selvityksen mukaan paineellinen pohjavesi ei estä rakentamista. Paineellisen pohjaveden vaikutukset perustussuunnitteluun selvitetään alueella tehtävissä tarkemmissa pohjatutkimuksissa. Tarvittaessa käytetään paaluille perustamista. Hankealueella ei ole ELY-keskuksen luokittelemia pohjavesialueita. Lain mukaan ELY-keskus luokittelee pohjavesialueen vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella (luokka 1, 2 ja E). Hankkeesta ei aiheudu vaikutuksia hankealueen ulkopuolella sijaitseville pohjavesialueille eikä talousvesikaivoille.

Selvityksessä on vielä todettu muun muassa, että paineellisen pohjaveden olemassaolo on myös muulla hankealueen osalla mahdollista ja siihen tulee varautua hankkeen kaikissa vaiheissa (tutkimukset/rakentaminen) erityisesti selvityksestä tarkemmin ilmenevillä alueilla. Pohjatutkimusten yhteydessä voimalapaikalle asennettavasta putkesta vesipintojen havainnointia kannattaa tehdä myös asentamisen jälkeen, jolloin varmistuu pohjaveden pinnan asema ja myös sen vaihtelut.

Kaavaselostuksessa on arvioitu hankkeen vaikutuksia kallio- ja maaperään sekä pohjaveteen. Hankkeella ei ole arvioitu olevan vaikutuksia kalliooperään. Vaikutukset maaperään ovat paikallisia ja ne keskittyvät rakentamisalueille ja -aikaan. Voimalan maaperäolosuhteet selvitetään tarkemmin kohdekohtaisilla tutkimuksilla perustusten suunnitteluvaiheessa. Kokonaisuutena vaikutukset maaperään on arvioitu vähäisen kielteisiksi. Hankealueelle ei sijoitu luokiteltuja pohjavesialueita, lähteitä tai talousvesikaivoja. Vaikutusten pohjavesiolosuhteisiin, kuten pohjaveden korkeuteen ja virtausolosuhteisiin, on rakennettavien tuulivoimaloiden kohdilla arvioitu olevan vähäisiä, koska perustamiseen liittyvät kaivutyöt eivät tyypillisesti ulotu pohjavesipinnan alapuolelle ja perustamispinta-alat ovat pieniä. Toisaalta osa voimaloista sijoittuu turvepeitteisille alueille, joilla pohjavesi on yleensä lähellä maanpintaa. Perustus saa tulla enimmillään noin metrin syvyydelle pohjavedenpinnan alle nostevaikutuksen takia.

Lähin pohjavesialue, Karhukangas, sijoittuu välittömästi hankealueen koillispuolelle ja lähimmät kaksi voimalaa noin 350 metrin etäisyydelle pohjavesialueen ulkorajasta. Varsinaisen pohjaveden muodostumisalueen rajalle on etäisyyttä noin 450–800 metriä. Pohjavesialueelle ei hankkeesta kohdistu uutta rakentamista. Pohjaveden virtaus tapahtuu kyseessä olevalla alueella pääosin länteen eli voimalat sijoittuvat pohjaveden virtaussuunnassa pohjavesialueen alapuolelle. Lähimmät vedenottamot ja kaivot sijoittuvat vastaavasti noin 0,8–1,8 kilometrin etäisyyksille lähimmistä voimaloista. Hyvin epätodennäköisissä onnettomuuksissa tai laiterikoissa mahdollisesti vuotava öljy kuten voiteluöljy/hydrauliikkaöljy jää voimalan alueelle. Koska hankealueen maaperä on pääosin moreenia, on pohjaveden virtaus hidasta, ja siten myös haitta-aineiden kulkeutuminen on vähäistä.

Paineellisen pohjaveden vaikutukset perustussuunnitteluun selvitetään alueella tehtävissä tarkemmissa pohjatutkimuksissa ennen voimalan rakentamista. Lisäksi jokaisessa hankkeessa tehdään perustustyyppiä valittaessa aina voimalakohtaiset pohjavesitutkimukset ennen rakentamisvaihetta.

Paineellisen pohjaveden alueilla pohjavesivaikutuksia hallitaan sillä, että rakentamisen yhteydessä huolehditaan siitä, että kaivannon pohjan ja paineellista pohjavettä sisältävän maakerroksen väliin jää riittävän paksu maakerros. Tämä maakerros estää pohjaveden purkautumisen kaivantoon. Jos pidättävä kerros on useita kymmeniä metrejä paksu, ei vaikutuksia voi syntyä, sillä voimalat perustetaan vain muutaman metrin syvyyteen. Perustamalla voimalat paaluille, voidaan kaivussyvyyttä vielä tästä vähentää. Tulevien geoteknisten tutkimusten yhteydessä on oleellista selvittää mikä on se riittävä kerrospaksuus mikä pitää jäädä pohjavettä johtavan kerroksen ja kaivannon pohjan väliin, ettei hydraulista murtumaa ja pohjaveden hallitsematonta purkautumista tapahdu. Voimalaitos voidaan tarvittaessa rakentaa myös täytölle niin, ettei kaivuja uloteta pohjavesikerrokseen. Vastaavia rakennushankkeita toteutetaan jatkuvasti paineellisen pohjaveden alueelle ja huolellisella suunnittelulla sekä rakentamisen aikaisella seurannalla haitallisia vaikutuksia ja mahdollisia riskejä voidaan hallita. Voimala-alueiden maanomistajien kanssa sovitaan menettelytavoista ja korvauksista mahdollisissa ongelmatapauksissa ennen kohdekohtaisia voimalapaikkatutkimuksia. Vaikka alueella olisi paikallisesti paineellista pohjavettä, ovat sen vaikutukset rakentamisen aikana hallittavissa eikä haitallisia/pysyviä vaikutuksia laajemmalle ympäristöön kuten pohjavedenpinnan alenemista ole arvioitu olevan.

Kaavaselostuksen mukaan tuulivoimapuiston sisäinen tieverkosto tullaan toteuttamaan siten, että olemassa olevia teitä pyritään hyödyntämään mahdollisimman paljon. Tällä tavalla vältetään turhien tieosuuksien rakentaminen ja minimoidaan rakennettavan tieverkkoston haitalliset vaikutukset hankealueella ja sen lähiympäristössä. Hankkeen suunnittelun edetessä olemassa olevien teiden käytöstä tullaan sopimaan tiekuntien kanssa. Tuulivoimalat sijaitsevat lähimmillään yli 300 metrin etäisyydellä yleisestä tiestä (17 061 Riitaluhdantie), joten niistä ei aiheudu vaikutuksia liikenteelle näkemähaittojen muodossa, eikä esimerkiksi voimaloista mahdollisesti irtoavasta jäästä ole haittaa tieliikenteelle.

Kunnanhallituksen valituksen johdosta antamassa lausunnossa on todettu muun ohella, että Väyläviraston ohje on oikeudellisesti sitomaton ja se on laadittu koskemaan etäisyys suosituksia sellaisiin yleiseen tieverkkoon kuuluviin maanteihin, joilla ajonopeudet ja liikennöintitiheys ovat huomattavasti yksityisteitä korkeampia. Koska Rajamäenkylän tuulivoimapuiston osayleiskaavan alueella ei ole Väyläviraston ohjeessa mainittuja yleiseen tieverkkoon kuuluvia maanteitä, ei ohjeessa mainittuja ohjeellisia suositusetäisyyksiä tule soveltaa yksityisteihin sellaisenaan. Väyläviraston ohjeen mukaan määritettäessä tuulivoimalan riittävää etäisyyttä maantiestä tulee huomioon ottaa tieluokka, liikennemäärä, nopeusrajoitus ja muut liikenneturvallisuuteen vaikuttavat tekijät. Ohje korostaa siten tapauskohtaisen riskinarvioinnin merkitystä ja ohjeessa todetaan myös, että jos tuulivoimala suunnitellaan esimerkiksi satamaan, ei ohjeessa esitettyjä minimietäisyyksiä tarvitse noudattaa.

Kaavaselostuksen mukaan hankealue on yksityisten maanomistajien omistuksessa ja hankevastaava laatii vuokrasopimukset maa-alueista. Hankealueella ei ole julkisia liikuntapaikkoja, -alueita tai -reittejä, mutta aluetta käytetään jokamiehen oikeudella tapahtuvaan virkistytymiseen. Alueella harrastetaan lähinnä metsästystä, sienestystä ja marjastusta. Hankealueen halki on osoitettu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa ohjeellinen ulkoilureitti, jonka kaavamääräyksen mukaan reitin yksityiskohtainen sijainti tulee suunnitella yhteistyössä maanomistajien ja viranomaistahojen kanssa. Isojoen kunnassa ei ole tällä hetkellä vireillä suunnitelmaa ulkoilureitin osalta.

Kaavaselostuksen mukaan hankkeen välittömät vaikutukset maankäyttöön kohdistuvat erityisesti muuttuvan maankäytön alueilla (voimalapaikat, tielinjat, sähköasemat, sähkönsiirto), jossa maankäyttö muuttuu metsätaloudesta energiantuotannon alueeksi. Hanke on maanomistajalähtöinen, joten muutos noudattelee maanomistajien tahtotilaa alueen käytöstä. Tuulivoimahankkeen toteuttaminen tehostaa ja monipuolistaa hankealueen maankäyttöä tuoden nykyisen metsätalouskäytön rinnalle uuden maankäyttömuodon, energiantuotannon. Hanke aiheuttaa kohtalaisia muutoksia hankealueen virkistyskäyttöön ja metsätalouteen, mutta ei estä nykyisen käytön jatkumista. Hankkeen suoranaiset vaikutukset metsätalouteen aiheutuvat metsätalousmaan jäämisestä uusien ja levennettävien tielinjausten, tuulivoimaloiden asennuskenttien, sähköasemien ja johtolinjojen alle. Vaikutuksia lieventää useamman voimalapaikan sijoittuminen metsätaloudellisesti vähätuottoiselle alueelle. Hankkeen rakentamisen aikaisessa vaiheessa kunkin tuulivoimalan ympäriltä raivataan puusto noin hehtaarin alueelta. Kaikkiaan metsätalousmaata vähenee vähäisesti hankealueella. Metsänomistajille menetetty metsätalousmaa tullaan korvaamaan maanvuokrien muodossa. Uusien huoltoteiden rakentaminen ja olemassa olevien metsäautoteiden parantaminen sekä niiden pitäminen ajokunnossa läpi vuoden, parantaa kuljetuskaluston pääsyä alueelle ja sitä kautta metsäkiinteistön arvoa. Tuulipuiston rakentamisaikaisessa vaiheessa alueella tehtäviä metsätaloudellisia toimenpiteitä saatetaan jonkin verran rajoittaa rakentamiskohteiden välittömässä läheisyydessä turvallisuussyistä, mutta toimintavaiheessa metsätalous voi jatkua entiseen tapaan.

Kaavaselostuksessa on arvioitu kaavan vaikutuksia turvallisuuteen ja todettu, että tuulivoiman turvallisuuskysymyksistä puhuessa tarkoitetaan usein voimaloista irtoavien komponenttien, lumen ja jään putoamisvaaraa tai paloturvallisuutta. Tuulivoimaloiden pystytystöissä sekä tuulivoimapuiston rakentamiseen liittyvissä muissa rakennustöissä sekä voimajohdon rakentamisessa noudatetaan rakentamis- ja työsuojelumääräyksiä, millä ehkäistään onnettomuuksien syntymistä. Rakentamisen aikaiset riskit liittyvät lähinnä työturvallisuuteen. Rakentamisen aikana liikenne lisääntyy suunnittelualueen ja sen lähiympäristön teillä ja liikenneturvallisuuteen ja teiden kuntoon tulee kiinnittää huomiota. Turvallisuussyistä liikkuminen on kiellettyä koneiden työalueella, jossa kyseisellä hetkellä työskennellään. Tuulivoimapuiston ja voimajohdon rakennusalueet, jolla liikkuminen on rajoitettua aktiivisen työskentelyn aikana, merkitään maastoon.

Tuulivoimaloista irtoavien ja putoavien osien aiheuttamaan vaaraan on kaavaselostuksen mukaan usein kiinnitetty huomiota, mutta tämänkaltaisen rikkoutumistapauksen on arvioitu olevan erittäin epätodennäköinen eikä siitä aiheutuvan vaaran ole sen epätodennäköisyydestä johtuen arvioitu olevan merkittävä eikä siitä johtuvia varotoimenpiteitä tai suojaetäisyyksiä näin ollen tarvita tuulivoimapuistoalueella. Edelleen on todettu, että mikäli epätodennäköisenä pidettävä rikkoontuminen kuitenkin tapahtuisi, tapahtuu se todennäköisimmin myrskytuulilla, jolloin tuulivoimapuistoalueella ei todennäköisesti ole liikkujia. Tuulivoimalat mitoitetaan kestäämään merkittäviä myrskytuulia. Tuulivoimalan turvallisuusjärjestelmä varmistaa, että liian kovalla tuulen nopeudella tuulivoimala pysähtyy automaattisesti. Voimaloiden kaatuminen on erittäin epätodennäköistä, lähes teoreettista, eikä sitä voida mieltää realistiseksi turvallisuusriskiksi. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n johtava tutkija Petteri Antikainen on todennut, että onnettomuudet ovat poikkeuksellisia tapahtumia. Maailmalla on tällä hetkellä noin 150 000 tuulivoimalaa ja tällaisia tapauksia on raportoitu hyvin harvoin. Onnettomuudet ovat lähinnä tapahtuneet voimaloille, joissa on käytetty vanhaa teknologiaa.

Paloturvallisuuden osalta kaavaselostuksessa on todettu, että pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on suosittanut palo- ja henkilöturvallisuuden osalta kaavalausunnoissa yli yhden megawatin tuulivoimaloilla 600 metrin turvaetäisyyttä asutukseen sekä vaarallisten aineiden laitoksiin ja varastoihin, ellei tuulivoimalalle laadittu vaaranarviointi edellytä tätä pienempää tai suurempaa etäisyyttä. Rajamäenkylän hanketta lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat 1,7 kilometrin etäisyydellä. Tuulivoimaloiden tulipaloja ennaltaehkäistään sekä passiivisin että aktiivisin keinoin. Passiivisina keinoina mahdollisimman suuri osa rakenteista on valmistettu palamattomasta materiaalista kuten teräksestä, eikä tuulivoimalassa säilytetä mitään ylimääräistä syttyvää materiaalia. Lisäksi tuulivoimalan siivet ja muut rakenteet on varustettu ukkosenjohdattimin, jotka johtavat virran turvallisesti eristettynä maahan. Tuulivoimaloihin asennettava automatiikka havaitsee mahdollisista salamaniskuista aiheutuneet viat. Tuulivoimalapalot ovat mahdollisia, mutta erittäin harvinaisia. Nykyaikaisten tuulivoimaloiden paloturvallisuusstandardit ovat niin korkeat, että tulipaloriski on häviävän pieni. Tuulivoimalassa on palonilmaisulaitteet, jotka sammuttavat tuulivoimalan automaattisesti havaitessaan savua ja voivat näin ehkäistä varsinaisen tulipalon. Useimpiin voimalatyyppeihin on asennettavissa automaattinen sammutuslaitteisto, joka sammuttaa konehuoneessa havaitut palonalut. Voimalaitospalo on kuitenkin kohtalaisen helposti havaittavissa verrattaessa esimerkiksi matalalla syttyvään maastopaloon.

Jään irtoamisen osalta kaavaselostuksessa on todettu, että rakenteisiin voi kertyä jäätä, kun olosuhteet jään muodostumiselle ovat olemassa. Siipiin ja muihin tuulivoimalan rakenteisiin kertynyt jää irtoaa rakenteesta viimeistään sulaessaan, jolloin se pudotessaan voi aiheuttaa vaaratilanteita ja vaurioita tuulivoimalan läheisyydessä liikkuville henkilöille, liikennevälineille, rakennuksille, rakenteille ja laitteille. Jään syntymiseen vaaditaan tietyt sääolosuhteet.

Tuulivoimalan siivestä sinkoavasta jäädä aiheutuvan onnettomuuden tapahtuminen edellyttää jään muodostumista, jääkappaleiden irtoamista ja niiden putoamista tiettyyn kohtaan sekä henkilön, liikennevälineen, rakennuksen tai muun sellaisen sijaintia jään putoamiskohdassa. Näiden kaikkien tekijöiden yhtäaikaisen tapahtumisen todennäköisyys on häviävän pieni. Käytännön kokemusten perusteella jään muodostuminen aiheuttaa vaaraa lähinnä sisämaan tykkylumialueella ja onnettomuuden riski näilläkin alueilla on todella pieni. Rajamäenkylän tuulivoimahankkeen alue ei sijaitse tykkylumen muodostumisen kannalta merkittävällä alueella.

Tuulivoimalan automatiikka havaitsee mahdollisen siipeen kertyneen paksun jään aiheuttaman siiven epävakauden ja pysäyttää voimalan. Ohuemman jääkerroksen aiheuttamat haitat ovat lähinnä tuotannollisia. Konehuoneen katolle kertynyt jää taas putoaa suoraan tuulivoimalan juureen eikä näin ollen aiheuta sinkoamisvaaraa liikenteelle tai lähialueen toiminnoille.

Tuulivoimapuiston alueelle, muun muassa liikkumisreittien varrelle, sijoitetaan infotauluja kertomaan erityisesti talviaikaisesta turvallisuudesta. Tuulivoimaloiden talviaikaisesta toiminnasta aiheutuvien haittojen ei ole arvioitu olevan merkittäviä, sillä talvisin alueella liikutaan vähemmän kuin kesällä.

Kaavaselostuksessa on esitetty, että tuulivoimapuiston maisemavaikutukset muodostuvat voimalan suuresta koosta ja lapojen pyörivästä liikkeestä. Vaikka tuulivoimalan lavoista olisi näkyvillä vain pieni osa, niin sen liike on kuitenkin usein huomiota herättävää. Kaavoitusta varten on laadittu näkemäalueanalyysi ja havainnekuvia, joilla on havainnollistettu suunnitellun puiston muutosta maisemaan.

Matkailuun kohdistuvista vaikutuksista on kaavaselostuksessa todettu, että niitä voi syntyä kaikista luontoon ja ympäristöön kohdistuvista muutoksista, jotka muuttavat paikallisia elin- ja toimintaoloja tavalla tai toisella. Vaikutukset voivat olla suoria esimerkiksi maankäytön estymisen kautta tai epäsuoria esimerkiksi matkailumagon muuttumisen vuoksi. Vaikutukset voivat myös kohdistua pelkästään alueeseen liitettyihin aineettomiin arvoihin, kuten esimerkiksi maisemaan tai luonnonrauhaan. Tyypillistä on, että matkailijat kokevat vaikutukset yksilöllisesti sen mukaan, mitä kukin alueella tekee tai miten aluetta arvottaa. Tuulipuistojen matkailuvaikutukset ovat aina tapauskohtaisia riippuen tuulipuiston sijainnista, ominaisuuksista sekä seudun matkailutoiminnan ja toimintaympäristön luonteesta. Hankkeen lähiseudun matkailutarjonta- ja tuotteet perustuvat ensisijaisesti luontoon, vesistöihin, metsiin, eläimistöön ja luonnonrauhaan, joskaan itse hankealue ei ole matkailullisesti erityisen merkittävä.

Rajamäenkylän tuulipuisto näkyy kaukomaisemassa ja muuttaa siten alueen perinteistä maisemakuvaa. Tuulivoimalat ja niiden valot havaitaan laajalla alueella ja onkin keskeistä, miten tuulipuiston rakenteet näkyvät matkailijoiden liikkua alueella ja reiteillä. Matkailijoiden asenteet ovat joka tapauksessa yksilöllisiä, minkä vuoksi niiden arviointi on haastavaa ja sen vuoksi johtopäätökset ovat suuntaa antavia.

Tuulivoimapuiston läheisyydessä ei ole merkittäviä matkailupalveluiden keskittymiä. Pyhävuoren matkailupalveluita tarjoavalle hiihtokeskukselle tuulivoimapuistolla on vähäiset vaikutukset, koska laskettelurinteiltä tai muulta hiihtokeskukselta ei ole näkymäyhteyttä voimaloihin. Ympäröiviltä laduilta voi kuitenkin avautua paikoittain näkymäyhteys tuulivoimaloihin.

Hankealueen lähiseudun merkittävin yksittäinen matkailukohde on Lauhanvuoren kansallispuisto, jossa voi harrastaa luonnossa liikkumisen ja maisemien katselun lisäksi esimerkiksi reiteillä patikointia, pyöräilyä ja hiihtoa. Alueella sijaitsee myös luontomatkailukeskus Lauhansarvi, joka tarjoaa ravintola- ja majoituspalveluja. Tuulipuistohankkeesta voi aiheutua vaikutuksia Lauhanvuoren suuntaan lähinnä maisemallisten muutosten myötä. Esimerkiksi meluvaikutuksia ei aiheudu kyseessä olevalle alueelle. Tuulivoimalat näkyvät kaukomaisemassa Lauhanvuoren huipulla sijaitsevaan näkötorniin, mutta rinteiden metsäisyys pitkälti estää näkymät voimaloihin muualta alueelta. Maisemavaikutuksia lieventää etäisyys. Lähimmät voimalat sijaitsevat noin 12 kilometrin etäisyydellä, eikä tuulipuistolla ole yksinään merkittäviä maisemallisia vaikutuksia näköalatorniin, ottaen huomioon myös sen, että näkötorniin näkyy jo nykytilassakin toiminnassa olevia tuulipuistoja. Kaukomaisemassa näkyvät voimalat muuttavat kuitenkin osaltaan näkötornista avautuvan maiseman luonnetta. Mahdollinen häiritsevä vaikutus on kuitenkin aina yksilöllinen kokemus. Muualla Lauhanvuoren alueella tuulipuistosta ei aiheudu vaikutuksia.

Lauhanvuori-Hämeenkanas on hyväksytty Unescon kansainväliseen Geopark-verkostoon 2020. Kaava-alueella ei ole Geopark-alueen erityisiä kohteita, johon muodostuisi välittömiä vaikutuksia, mutta tuulivoimapuisto toteutuessaan tulee näkymään laajalle Geopark-alueelle, joten välillisten vaikutusten arviointiin liittyy samaa epävarmuutta kuin matkailuvaikutuksiin ylipäänsä.

Kaavaselostuksessa on edelleen todettu, että yleisellä tasolla tuulipuistoja on mahdollista myös hyödyntää matkailussa. Kunnossa olevan tieinfrastruktuurin myötä alueilla voidaan järjestää esimerkiksi erilaisia elämys-, luonto-, marjastus-, kuvaus- ja liikuntaretkiä. Tällä tavoin voidaan tukea ja täydentää alueen muita matkailupalveluja. Tuulipuistolla voi olla myös matkailuun liittyviä positiivisia imago vaikutuksia, jotka voivat syntyä esimerkiksi energiatuotantomuotoon liittyvien mielikuvavaikutusten kautta. Tuulipuistoa voi myös hyödyntää esimerkiksi alueen ympäristöystävällisyyden markkinoinnissa ja sillä voidaan osaltaan edesauttaa myös matkailuelinkeinoa. Tuulipuiston rakentamisen aikana alueen majoitus- ja matkailupalveluiden käyttöön kohdistuu merkittävää positiivista kysyntävaikutusta, joka heijastuu myös kaupan ja ravitsemuksen toimialoille.

Kaava-asiakirjat ovat myös sisältäneet yhteismelumallinnuksen, joka on suoritettu koko Rajamäenkylän tuulivoimahankkeen sekä Lakiakankaan I-III hankkeen voimaloille. Kaavaselostuksessa on myös arvioitu melun yhteisvaikutuksia.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätös

Kunta voi itsehallintoonsa kuuluvan harkintavallan ja kaavoitusmonopolinsa nojalla sekä osana harjoittamaansa maapolitiikkaa laatia haluamansa sisältöisiä kaavoja edellyttäen, että kaavalle laissa säädetyt sisältövaatimukset täyttyvät. Hallinto-oikeuden toimivaltaan kuuluu ainoastaan kunnanvaltuuston hyväksymän kaavapäätöksen laillisuuden arvioiminen valituksessa esitettyjen valitusperusteiden johdosta. Kunnallisvalitusta ei voi tehdä tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Vuorovaikutusmenettelystä saatu selvitys huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, että niin tiekunnilla kuin tieosakkailla ja muutoksenhakijoilla on ollut mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Tuulivoimayleiskaavan edellytyksenä ei ole, että kaavan toteuttamisesta ei aiheutuisi lainkaan haitallisia seuraamuksia, vaan että maankäytön eri tavoitteet ja kaavalle asetetut vaatimukset otetaan huomioon siinä määrin kuin laadittavan kaavan tavoite ja tarkkuus sekä kaavan sisällölle säädetyt vaatimukset sitä edellyttävät. Kaavoituksessa sovitetaan yhteen erilaisia maankäytön tavoitteita ja kaavoitukselle asetettuja vaatimuksia, jotka voivat olla keskenään ristiriitaisia.

Kun arvioidaan hyväksytyn yleiskaavan perustana olevien selvitysten ja vaikutusarviointien riittävyttä, olennaista on se, onko aineistosta kokonaisuutena tarkasteltuna saatavissa sellaiset riittävät tiedot, joiden perusteella on mahdollista arvioida, täyttääkö yleiskaava lainsäädännössä asetetut yleiskaavan sisältövaatimukset.

Kun otetaan huomioon kaavaratkaisu, jossa on muun muassa osoitettu tuulivoimaloiden alueet ja tuulivoimaloille ohjeelliset sijainnit, ja kaavaratkaisun perusteena käytetyistä selvityksistä ja vaikutustenarvioinneista ilmenevät tiedot kaava-alueen ja sen lähiympäristön maaperään ja pohjaveteen liittyen sekä tuulivoimaloiden rakennuslupavaiheessa tarkentuvista perustustavoista ja niiden suunnittelusta, sekä se, mitä selvitysten puutteellisuudesta on valituksessa esitetty, hallinto-oikeus katsoo, että kyseessä oleva yleiskaava perustuu sellaisiin selvityksiin ja arviointeihin, jotka kattavat kaavaratkaisun mahdollistamasta maankäytöstä aiheutuvat vaikutukset maankäyttö- ja rakennuslaissa edellytetyllä tavalla. Selvitysten perusteella on saatavissa riittävät tiedot sen arvioimiseksi, täyttääkö hyväksytty yleiskaava sille lainsäädännössä asetetut sisältövaatimukset siltä osin kuin ne valituksen johdosta on hallinto-oikeuden arvioitavissa. Hallinto-oikeus katsoo tältä osin, että hyväksytty kaava ohjaa riittävästi suunniteltua tuulivoimarakentamista.

Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että kaava-asiakirjoihin on sisältynyt muun muassa matkailuun liittyvää vaikutusten arviointia sekä kaavan meluvaikutusten arviointia, jossa on otettu huomioon muita lähialueen tuulivoimapuistoja.

Kun otetaan huomioon kaavaratkaisu ja asiassa saatu selvitys kaava-alueen maankäytöstä sekä kaava-alueen maankäyttöön ja turvallisuuteen liittyvä vaikutusten arviointi, hallinto-oikeus katsoo, että kunnanvaltuuston hyväksymää kaavaratkaisua ei voida pitää lainvastaisena valituksessa esitetyillä yksityisteihin tai turvaetäisyyksiin liittyvillä perusteilla.

Tuulivoimalahankkeen toteuttamisen yksityiskohdat, kuten voimaloiden tarkka sijainti, perustustapa ja niiden käyttöä koskevat tekniset ratkaisut, esimerkiksi jään muodostumista tai sen aiheuttaman vaaran ehkäisemistä koskevat ratkaisut ja järjestelyt, tarkentuvat tarpeellisilta osin voimaloiden rakentamisen edellyttämässä tarkemmassa suunnittelussa, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa lupamenettelyssä. Myös ohjeellisten tielinjausten tarkempi suunnittelu tapahtuu tarkemman suunnittelun yhteydessä. Kunnanvaltuuston hyväksymässä kaavassa ei myöskään ole ratkaistu teiden käytön rajoittamista koskevia kysymyksiä. Hankkeelta mahdollisesti vaadittavan ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisen luvan tarve ja edellytykset samoin kuin mainitun lain edellyttämän toiminnan valvontaan liittyvät kysymykset ratkaistaan niistä erikseen säädetyssä järjestyksessä. Näitä kysymyksiä ei tutkita kaavoituksessa eikä kaavoitukseen liittyvässä muutoksenhaussa, kuten ei myöskään mahdollisiin yksityisteiden käyttö-, maankäyttö- tai maanvuokrasopimuksiin liittyviä kysymyksiä. Yksityisteiden käytöstä, maankäytöstä tai maanvuokrauksesta sopiminen ei myöskään ole edellytys kaavan hyväksymiselle.

Kun otetaan huomioon, mitä edellä on lausuttu ja mitä valituksessa on esitetty, hallinto-oikeus katsoo, että maankäyttö- ja rakennuslaissa yleiskaavalle asetetut yleiset ja erityiset sisältövaatimukset on otettu kaavaa laadittaessa riittävässä määrin huomioon. Kaavan ei myöskään voida katsoa aiheuttavan valituksessa esitetyillä perusteilla maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 4 momentissa tarkoitettua kohtuutonta haittaa.

Kunnanvaltuuston päätös ei ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Arvioimatta yksilöidysti kaikkien muutoksenhakijoiden valitusoikeutta hallinto-oikeus on tutkinut asian Reijo Jokelan ja valituskirjelmän viiden ensimmäisen allekirjoittajan Päivi Magnussonin, Asmo Ojalan, Jarkko Kujanpään, Jani Kujanpään ja Tero Halkolan valituksesta, joilla selkeästi on asiassa valitusoikeus.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkipano

Päätös on annettu julkipanon jälkeen.

Päätöksestä ilmoittaminen

Tästä päätöksestä on viipymättä julkaistava ilmoitus kuntalain 142 §:n mukaisesti yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Päätöksen tiedoksiantaminen

Reijo Jokelan on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteisen kirjelmän allekirjoittaneille asiakumppaneilleen. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen antopäivästä eli viimeistään 19.1.2023.

Valitusosoitus on liitteenä HallJp (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeustuomarit Jani Ruotsalainen, Reeta-Kaisa Eriksson, Anna-Lena Bernas ja Sini Lindfors. Asian on esitellyt Reeta-Kaisa Eriksson.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös

Reijo Jokela ja asiakumppanit
Osoite: Reijo Jokela
oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(*Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.*)

Isojoen kunnanhallitus

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Ympäristöministeriö (tilastollista seuranta varten)

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkipanon jälkeen. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon silloin, kun se on annettu. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15
Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:	https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet